

Úmrtí mladého čápa černého (*Ciconia nigra*) infikovaného motolicí *Cathaemasia hians*

A juvenile Black Stork (Ciconia nigra) death associated with a Cathaemasia hians trematode infestation

Radek HAMPL¹ & Jiljí SITKO²

¹ Dubové návrší 749, 53012 Pardubice; e-mail: hampl.radek@seznam.cz

² Ornitologická stanice Muzea Komenského v Přerově, Horní náměstí 7, 750 11 Přerov;
e-mail: sitko@prerovmuzeum.cz

Motolice *Cathaemasia hians* (Rudolphi, 1809; Trematoda: Digenea: Echinostomida: Cathaemasiidae) patří mezi známé endoparazity brodivých ptáků (Ciconiiformes). Má oválný tvar těla s délkou kolem 6 mm a šířkou 2 mm. Larvální stadia této motolice se vyvíjejí většinou u plžů, především u plovatky bahenní (*Lymnaea stagnalis*) a terčovníka vroubeného (*Planorbis planorbis*) (FALTÝNKOVÁ *et al.* 2007, 2008). Publikované případy její parazitace čápa černého jsou v Evropě velmi ojedinělé. LIPTOVŠKY *et al.* (2012) uvádějí její nález u zraněné dospělé samice čápa černého (*Ciconia nigra*) v Maďarsku. MERINO *et al.* (2001) ji našli v jícnu mladých čápů černých ve Španělsku. Ve Fauně ČR a SR (HUDEC 1994) je uvedena jako cizopasník pouze u čápa bílého (*Ciconia ciconia*). Tento příspěvek informuje o nálezu zesláblého vyvedeného mláděte čápa černého parazitovaného motolicí *Cathaemasia hians*.

Dne 24. 7. 2012 byl do záchranné stanice živočichů Pasíčka v Boru u Skutče (okres Chrudim) dovezen letošní, značně zesláblý samec čápa černého. Na základě telefonátu místních občanů byl nalezen a odchycen u lesa u obce Borová, okres Svitavy (kvadrát 6262). Při veterinárním vyšetření byla shledána v jeho jícnu a zobáku vysoká intenzita parazitární invaze motolicí *Cathaemasia hians* (obr. 1). I přes nasazení antihelmintik čáp černý po čtyřech týdnech pobytu v záchranné stanici dne 20. 8. 2012, tj. 63 dnů po kroužkování, uhynul. Ačkoli přímá souvislost mezi parazitací a úhynem nebyla prokázána, je velmi pravděpodobná.

Tohoto čápa kroužkoval první z autorů dne 18. 6. 2012 jako jedno ze čtyř mláďat na hnízdě u obce Hluboká (okres Chrudim, kvadrát 6260) v přibližném stáří 40 dnů. V této době byla všechna mláďata na hnízdě v dobré fyzické kondici bez známek jakéhokoliv onemocnění. Čáp byl v době odchytu 36 dnů po kroužkování nalezen ve vzdálenosti 25 km od svého rodného hnízda. O ostatních kroužkovaných mláďatech nemáme doposud žádná zpětná hlášení. Jedná se o ojedinělý záznam parazitace mláděte čápa černého motolicí *Cathaemasia hians* z oblasti střední Evropy. Otázkou zůstává, jak došlo k infikování mláděte. První možností je napadení dospělého čápa na zimovišti v Africe a následný přenos z rodiče na mládě během krmení na hnízdě. Druhou a nejspíše pravděpodobnější možností je přímý přenos z potravy buď donesené mláďatům na hnízdě, nebo ulovené po vylétnutí z hnízda (více MERINO *et al.* 2001, LIPTOVŠKY *et al.* 2012).

Obr. 1: Ústní dutina čápa černého (*Ciconia nigra*) s příznaky napadení motolicí *Cathaemasia hians*. Foto: J. Kašínský.

Fig. 1: Black Stork (*Ciconia nigra*) oral cavity with signs of trematode *Cathaemasia hians* infestation. Photo by J. Kašínský.

PODĚKOVÁNÍ

Pracovníkům záchrané stanice živočichů Pasíčka děkujeme za poskytnuté informace a za péči o zraněné čápy. Josefu Chytilovi děkujeme za komentář k rukopisu.

SOUHRN

Příspěvek informuje o nálezu zesláblého mladého čápa černého (*Ciconia nigra*) parazitovaného motolicí *Cathaemasia hians*. Jednalo se o kroužkovaného ptáka nalezeného u obce Borová (okres Svitavy, kvadrát 6262) v období necelého měsíce po vylétnutí z hnízda. Po vyšetření ptáka v záchrané stanici živočichů Pasíčka (Bor u Skutče) u něho byla diagnostikována vysoká intenzita parazitární invaze motolicí *Cathaemasia hians*. I přes léčbu antihelmintiky čáp po měsíci pobytu v záchrané stanici uhynul. Jedná se o ojedinělý záznam parazitace mláděte čápa černého touto motolicí z oblasti střední Evropy.

SUMMARY

This article describes the record of a juvenile Black Stork (*Ciconia nigra*) infected by the trematode *Cathaemasia hians*. The bird, ringed on the nest, was found exhausted near the village of Borová (District of Svitavy, Grid no. 6262) less than a month after having fledged. A veterinary examination at the Pasíčka rescue station for handicapped wildlife (Bor u Skutče) revealed a high level of

Cathaemasia hians infestation. Despite antihelminthic treatment, the bird died following a month-long stay at the station. The infestation with *Cathaemasia hians* in a young Black Stork is rare in central Europe.

LITERATURA

- FALTÝNKOVÁ A., NAŠINCOVÁ V. & KABLÁSKOVÁ L. 2007: Larval trematodes (Digenea) of the great pond snail, *Lymnaea stagnalis* (L.), (Gastropoda, Pulmonata) in central Europe: A survey of species and key to their identification. *Parasite* 14: 39–51.
- FALTÝNKOVÁ A., NAŠINCOVÁ V. & KABLÁSKOVÁ L. 2008: Larval trematodes (Digenea) of planorbis snails (Gastropoda: Pulmonata) in central Europe: A survey of species and key to their identification. *Systematic Parasitology* 69: 155–178.
- HUDEC K. (ed.) 1994: *Fauna ČR a SR, Ptáci 1*. Academia, Praha.
- LIPTOVŠKY M., MAJOROS G. & PERGE E. 2012: *Cathaemasia hians* in a Black Stork (*Ciconia nigra*) in Hungary. *Journal of Wildlife Diseases* 48: 809–811.
- MERINO S., MARTÍNEZ J., LANZAROT P., CANO L. S., FERNÁNDEZ-GARCÍA M. & RODRÍGUEZ-CAABEIRO F. 2001: *Cathaemasia hians* (Trematoda: Cathaemasiidae) infecting black stork nestlings (*Ciconia nigra*) from central Spain. *Avian Pathology* 30: 559–561.